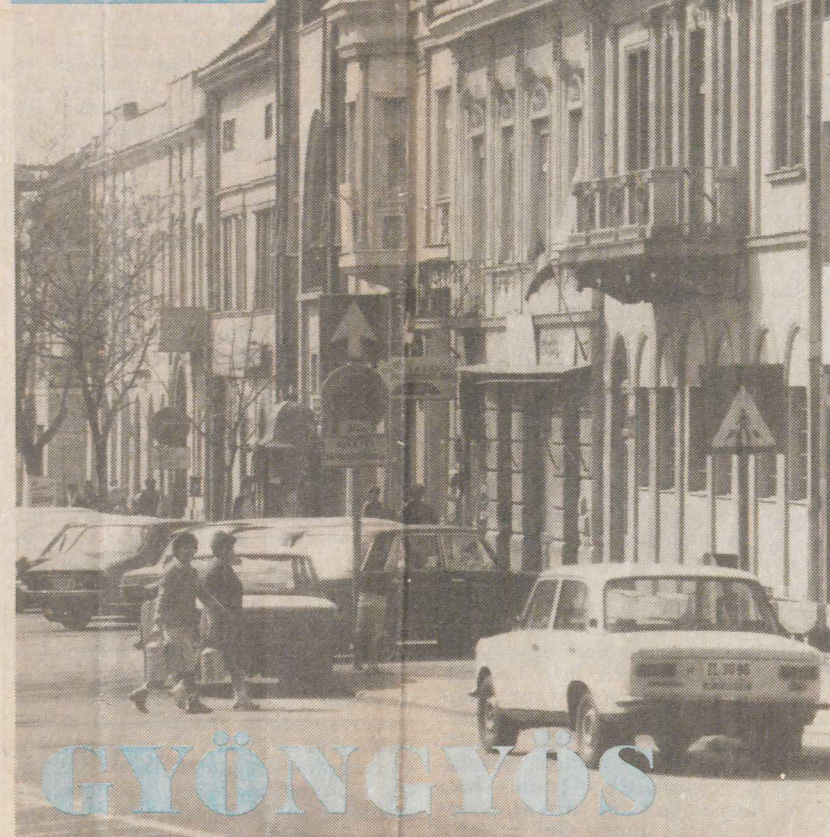

Nem a toronyház teszi

GYÖNGYÖS

A Fő tér újjáépített házai.

A Mátra kapuja. A szőlő és a bor városa. A 40 ezer lakosú, ezeréves települést, Gyöngyöst, többnyire így nevezik az útkönyvekben, s a Heves megyei város vendégei nyomban érzékelhetik: a természet kegyes volt e vidék szorgalmáról messze földön híres lakóihoz. A Budapest felől érkezők elé csodálatos látvány tárul a tavaszillatú levegőben: a tiszta, kék ég alatt feltűnnek a Mátra hóval borított csúcsai, a települést övező, déli lejtésű, nap-sütötte domboldalakon szőlőtőkékét ápolnak szorgos kezek. Hazánk legnagyobb összefüggő történelmi borvidékén, ahol tüzes színű, különleges zamatú nedűket érlelnek a várost övező pincék hordóiban, gazdag hagyományai vannak e nagy szakértelmet kívánó mezőgazdasági munkának, hiszen 1301-ből származó dokumentumokban már megemlíti az itteni szőlőművelést. A hagyományokat ápolva rendszeresen — így az idén is — megrendezik a Mátrai szüret elnevezésű gazdag program-sorozatot, amely mindig sok érdeklődőt vonz a városba.

Tavaszi napon a Dimitrov népkertben.

A 654 éves Gyöngyös — a település 1334-ben kapta a városi kiváltságot Károly Róbert királytól, akinek Kő Pál alkotta szobra a város főterén látható — mai arculatának alaposabb megismeréséhez viszont már nem elegendő az útkönyvekre hagyatkozni. Tösgyökeres helybellel beszélgetve gyorsan kiderül: az itt élők azt szeretnék, ha nemcsak a bédekkerek jórészt földrajzi ismertetése alapján alkotnának véleményt városukról az idegenek. Mindenképpen tanulságos ebből a szempontból dr. Sereg Józsefnek, a város egyik díszpolgárának, a köztisztviselőben álló pedagógusnak a véleménye, aki a város történetét feldolgozó mű szerzője is.

Gyöngyös már régóta nemcsak a szőlő és a bor városa. Az utóbbi évtizedekben megtelepült az ipar ezen a vidéken, annak minden előnyével és hátrányával együtt. A környékünkön levő Thorez bánya és a Gagarin Hőerőmű például sok gyöngyösinek teremtett munkalehetőséget, ugyanakkor az utóbbi füstje, sajnos, szennyezi a várost, pusztítja a mátrai erdőket. Jól tudjuk, hogy az erőműre nagy szükség van az országnak, azt viszont mindenki értse meg, hogy az itt élő emberek szeretik, tehát féltik a környezetüket. Higgye el, mint pedagógus, s mint a városvédő egyesület elnöke, örülök ennek, mert azt jelzi, hogy napjainkban kialakulóban van a helybeliek körében az egészséges lokálpatriotizmus, ami segíti a közös munkával létrehozott értékeink megővését, a település gazdag történelmi hagyományainak ápolását.

Ez utóbbi megállapításhoz kiegészítésként csak annyit: a város — a fejedelem egykori birtoka — jelentős szerepet játszott a Rákóczi-szabadságharc elindításában. Rákóczi ezen az általa olyannyira kedvelt településen tárgyalt 1704-ben a Habsburgokkal. Később, 1848-ban 1200 harcost adtak a gyöngyösi Kossuth és Görgey seregeibe. Gyöngyösön járt gimnáziumba Bugát Pál, az országos hírvivő nyelvújító és orvos — a mai kórház az ő nevét viseli —, s ugyancsak itt tanult Bajza József író és kritikus, akárcsak Török Ignác, az aradi vértanú egyik. A már említett könyvből tudjuk egyebek között azt is, hogy a Nagy-patak partján állt az ősi Vachot-ház. S ha már a város történetéről szoltunk, feltétlenül meg kell említeni, hogy a régmúlt évszázadok alatt 17 tűzvész pusztított a településen, amelyet mindannyiszor újjáépítettek lakói.

Gyöngyös, persze, nemcsak a múltban volt iskolaváros, hanem ma is az. Jelenleg tíz általános és hat középiskolában tanulnak a diákok, s működik itt egy vállalatgazdasági szakembereket képző felsőoktatási intézmény. Nagy gondjuk, hogy a középfokú oktatási intézményeket a következő években eléri a demográ-

embernek, amelyek jelenleg gazdaságosan termelnek, s gyártmányukat nemcsak idehaza, hanem az országhatáron kívül is ismerik. A Mikroelektronikai Vállalat helyi gyárában jól felkészült szakembergárdával diódákat, tranzistorokat, integrált áramköröket állítanak elő, továbbá ipari robotokat, manipulátorokat, üvegipari berendezéseket. A Könyvgyártó Vállalat 4-es számú gyárából szabásgépeket exportálnak. Gyöngyös első szocialista üzeme, a MÁV Kiterőgyártó ma is biztos munkalehetőséget nyújt az ott dolgozóknak. Jelentős a település élelmiszeripara, amelyet a Heves Megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat, továbbá a Heves Megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat neve fémjelez. A felsorolás persze nem teljes, az viszont mindenképpen érzékelhető, hogy a hagyományos szőlőtermesztésen kívül — a térségben egyébként 14 tsz és egy állami gazdaság működik — az ipar is meghonosodott a Mátraalján. A mezőgazdasági nagyüzemek többsége magas színvonalon gazdálkodik, tavaly csupán a domoszlói tsz volt veszteséges.

A városközpont sajátos hangulát, ódon házai között sétálva az ember úgy érzi: szívesen élne itt. A főter felújításra váró, műemlék épületei, a Mátra Szálló, távolabb a szépen helyreállított műemlék könyvtár, a környék boltjaiban tapasztalható szüntelen nyüzgéssel egyfajta sajátos gyöngyösi miliőt áraszt. Mi az, ami különösen rokonszenves az idegenek? Talán az üzletekben, vendéglőkben lépten-nyomon tapasztalható udvarias hang — könnyen lehet, hogy mindez a növekvő idegenforgalomnak köszönhető —, s a hétköznapi lüktetésben is nyugodtnak tűnő arcok.

Az új városrészek modern épületei, színes lakótömbjei szinte körbefogják a régi negyedet. A tanácselnök jogosan büszke arra, hogy a Gyöngyösön élő családok száma megközelíti a lakások számát, hogy több mint ötezer otthon már gázal fűtenek, s az idén — teljes egészében a lakosság anyagi hozzájárulásával — a város további körzeteibe jut el ez az energia, hogy folytatódik a 150 éves kórház több ütemre tervezett rekonstrukciója.

S nem sok város dicsekedhet azzal — amit Kalocsai Miklós közművelődési felügyelőtől hallottam —, hogy a könyvtár, a művelődési központ és az úttörőház az elmúlt évtizedben egyaránt új otthonba költözött. Aligha véletlen, hogy a közművelődési felügyelő megemlíti: a Mikroelektronikai Vállalat gyöngyösi gyára, jó részt saját anyagi erejére támaszkodva, egy használaton kívüli munkásszállóból művelődési centrumot alakított ki dolgozóinak a város központjában. E manapság szokatlan be-

Bevásárlóközpont a Mátrai úti lakótelepen. A városkörnyéki szőlőkben mindig akad tennivaló.

ruházásról Horváth Aladár, a gyár műszaki igazgatóhelyettese és Kovács László közgazdasági igazgatóhelyettes határozottan állítja: a kultúrára fordított pénz nem tekintik felesleges kiadásnak, hanem olyan befektetésnek, amely hosszú távon megtérül.

Am tudnunk kell, hogy a város mai gondjainak megoldása sok fejtörést okoz a település vezetőinek. Közigazgatásilag Gyöngyöshöz tartozik Mátrafüred, Mátraháza és Kékestető is. A tanács az idén 700 millió forinttal gazdálkodik, s ennek az összegnek 80 százalékát a meglévő intézmények működtetésére, fenntartására fordítják. Fejlesztésre tehát kevés jut. Ugyanakkor sürgető feladat a magáneros otthonteremtéshez alkalmas területek előkészítése közműépítésre, a középfokú oktatási intézmények bővítése, a

piac korszerűsítése, a lakótelepek telefonhálózatának kiépítése, s a szervezett gondoskodás az idős emberekről, akiknek a száma fokozatosan növekszik.

Tir Dezső három évtizede él Gyöngyösön, 1978 óta a város tanácselnöke. Arra kér, feltétlenül tegyünk említést a város lapjáról, a Gyöngyösi Hírekről, amelyet az idén indítottak útjára, s havonta 3000 példányban jelenik meg. A nyílt várospolitika, a lakosság jobb tájékoztatására irányuló szándék hívta életre az újságot, amelyben minden kérdésben számítanak a gyöngyösi véleményére, javaslataira. S hogy mindezt valóban fontosnak tekintik Gyöngyösön, az is bizonyítja, hogy jelenleg már a helyi tévéadás előkészítésén munkálkodnak a városban.

A tanácselnök városnéző sétára invitál. Körutunkon elhaladunk a körülből 15 éve épült 19 emeletes toronyház mellett is. Ez a behemót, a tájba nem illő lakóház a IV. ötéves tervben épült, s annak idején nagy vitákat kavart Gyöngyösön és a városon kívül is. Tegyük hozzá: okkal, hiszen csúfítja ezt a csodálatos tájat, égbé törő óratoronyként magasodik a Mátra előtt. A ház bérlakásaiban csaknem 160 család él.

Hallgassuk ismét a tanácselnököt: — Egy település nem attól lesz igazi város, hogy magasak az épületei. Nekünk ma az a dolgunk, hogy ne csak megőrizzük, hanem gazdagítsuk is Gyöngyös kellemes kisvárosi hangulatát, mégpedig úgy, hogy az itt élő emberek valóban itthon érezzék magukat. Azt szeretnénk, ha fejlődne, gondozottabb, tisztább lenne a Mátra kapuja, amelynek gyarapodásáért mindannyiunknak van tennivalója!

Szöveg: Falus Gábor
Kép: Boros Jenő